

Szente-Varga Mónika: A 2012-es mexikói választások¹

Ritkán jelenik meg magyar nyelven tudományos értékű monográfia Latin-Amerika múltjáról és jelenéről, az aktuális eseményekkel foglalkozó művekkel pedig csak elvétve találkozhatunk. Szente-Varga Mónika könyve egy valóban „mai”, a jelenkori Mexikó életét döntően meghatározó eseményt, a 2012-es választásokat vizsgálja meg annak előzményeivel, körülményeivel és következményeivel. A veszprémi Pannon Egyetem gondozásában megjelenő könyvsorozat (*Vniversitas Pannonica*) legutóbbi darabjának szerzője az egyetem Társadalomtudományok és Nemzetközi Kapcsolatok Intézetének adjunktusa; Mexikó iránti érdeklődése nem újkeletű, három évet élt az országban és oktatott a helyi egyetemeken, legfontosabb publikációi² is a régió történelméhez, politikájához, társadalomtörténetéhez kötődnek.

A címben jelzett központi téma tárgyalása előtt az előző három választás részletes bemutatásával rajzolja meg a Mexikót jellemző politikai rendszert, előkészítve így a 2012-es eseményeket. Ezáltal logikus képet kapunk arról, hogy az egykoron abszolút hegemóniát élvező, a hatalmat több mint hetven éven keresztül birtokló párt (*PRI – Intézményes Forradalmi Párt*) fokozatos hatalom- és térvesztésének milyen állomásai voltak megfigyelhetőek. Szűkebb értelemben véve szól tehát a tanulmány a közelmúlt eseményeiről, tágabb értelemben betekintést nyújt a 21. századi Mexikó politikai életébe, pártrendszerébe és választási szisztémájába. A szerző a megállapításait és következtetéseit a helyi Nemzeti Statisztikai és Földrajzi Intézet, valamint a Szövetségi Választási Intézet adataival, grafikonjaival és összegző táblázataival támasztja alá.

Segítséget nyújt azon olvasóknak is, akik kevésbé tájékozottak a tárgyalt országot illetően: lábjegyzetekben az országos és helyi szintű közigazgatásról, az általános politikai viszonyokról, fontosabb szervezetekről és személyekről ad tömör, de lényegretörő leírást.

A 20. század vége új korszakot hozott Mexikó életébe. Addig a kormányzó párt (PRI) és az ellenzék által alkotott kétpólusú erőviszonyok jellemezték az országot, ezután azonban a helyzet megváltozott. Két másik politikai formáció (*PAN – Nemzeti Akció*

1 Szente-Varga Mónika: A 2012-es mexikói választások. Budapest, Gondolat Kiadó, 2012. 90 o.

2 A tanulmányokon kívül a szerzőnek két önálló könyve is született a témában, egy spanyol és egy magyar nyelvű, mindkettő a Magyarország és Mexikó közötti kapcsolatok egy konkrét témáját és korszakát vizsgálja. Lásd: Migración húngara a México entre 1901 y 1950. Instituto de Ciencias Sociales y Humanidades "Alfonso Vélaz Pliego", Benemérita Universidad Autónoma de Puebla – Departamento de Estudios Hispánicos, Universidad de Szeged. 2007; A gólya és a kolibri. Magyarország és Mexikó kapcsolatai a XIX. századtól napjainkig. Budapest, Áron Kiadó, 2012.

Pártja; PRD – Demokratikus Forradalom Pártja) is növelni tudta támogatottságát, a 90-es évek második felétől pedig, bár továbbra is a PRI volt hatalmon, az ellenzéki erők együttesen nagyobb súlyt képviseltek. A 2000-es választásuktól figyelhető meg a PAN felülkerekedése, párhuzamosan a PRI hatalomvesztésével. Ez az új helyzet több szempontból is alapvető változást jelentett, egy tényező azonban mindegyiknél lényegesebb: a PRI hetven éves kormányzása következtében több generáció nem ismert semmilyen más irányító hatalmat, így nem csak korszakváltásról, de egy már megismert és megszokott rendszer (le)váltásáról is beszélhetünk. A PRI vereségével a választók előtt leginkább kérdőjelek tornyosultak. Az is újdonságnak számított, hogy a választási csalások és manipulációk a korábbiakhoz (és a későbbiekhez) viszonyítva elhanyagolhatóak voltak. 2006 aztán ismét ellentmondásos voksolási eredményeket hozott, sokan úgy vélik, hogy a PAN (és így az elnök, Felipe Calderón) csalással érte el a győzelmet.

Nemzetközi tekintetben is általánosan megállapítható, hogy egy választás kimenetelére nem kizárólag a pártok programjai, a politikusok karizmája és az egyes csoportokról és személyekről szerzett múltbéli tapasztalatok lehetnek befolyással, hanem az ország aktuális gazdasági állapota, a mindennapokat meghatározó környezeti tényezők, valamint a társadalom elégedettsége (és elégedetlensége) is markáns tényezőkként funkcionálnak. Mexikóra mindez hatványozottan igaz: a növekvő erőszak és bűnözés, a drokartellek ámokfutása, a gazdagok és szegények közötti egyre mélyülő szakadék, a napi sajtóban állandóan jelen lévő gyilkosságok, valamint a politikusokat közvetlenül érintő korrupció főszerepet kaptak mind a kampányokban, mind az azokról szóló tudósításokban. A politika és a média közötti összefonódás mindennek egy újabb szintjét adja.

Latin-Amerika országainak politikai berendezkedését és annak változását az Amerikai Egyesült Államok folyamatosan figyelemmel kísérte, a „vigyázó tekintet” azonban több volt pusztán szemlélődésnél; számos alkalommal katonai, gazdasági és politikai intervenciókon keresztül került gyakorlati alkalmazásra a nemzetbiztonság doktrínája.³ Éppen ezért az USA érdekeit kiszolgáló hatalmi csoportok irányító pozícióba emelése a latin-amerikai választásokon hagyományosan visszatérő és döntő faktorként szerepelt, ez a tendencia azonban megtört a hidegháború lezárultával. Szente-Varga Mónika a korábban merev keretek közé szorított mexikói helyzet „olvadását” is az USA csökkenő politikai nyomásgyakorlásával indokolja, ahol az északi szomszéd már nem tekintett életveszélyként egy baloldali kormány megalakulására.

A szerző felhívja a figyelmet a mexikói választások egyik általános jellemzőjére, amely egyre ritkább ma a világon: az ország lakosai inkább pártokra szavaznak, és nem a konkrét jelöltre. Ugyanakkor jelen van az ellenkező irányú tendencia is, egy szimpatikus elnökjelölt pártjára voksolnak a szenátusi és képviselő-választásokon is. A választási eredményeket szintén döntően befolyásolhatja a lokalizmus (a jelölt születési helye) és a demográfiai tényezők (az állam lakosainak a száma). Az utóbbi hatvan évben ötszörösére növekedett népesség egyre jelentősebb tényezővé vált, mivel a szegényebb régiók inkább baloldali, a tehetősebbek pedig jobboldali szimpátiát mutatnak.

Tendenciák, választási szokások és anomáliák bemutatásával képet kaphatunk azokról a tényezőkről, amelyek egy politikus vagy párt győzelmére, illetve a szavazatok

3 A USA a hidegháború idején kialakított külpolitikai álláspontja, amellyel a latin-amerikai országok belügyeibe történő beavatkozással próbálta megakadályozni, hogy baloldali, potenciálisan kommunista-szimpatizáns erők kerüljenek hatalomra, mert azokat az Egyesült Államokra nézve veszélyes csoportoknak titulálta. Ennek érdekében több alkalommal segítettek demokratikus kormányok megdöntésében, azok ellen harcoló terroristaszervezetek támogatásában és jobboldali diktatúrák létrejöttében.

számára hatással lehetnek. A könyv második fele már konkrétan a 2012-es választással és az ahhoz kapcsolódó témákkal foglalkozik. Részletesen megismerhetjük az elnökjelöltek életrajzát, politikai karrierjük állomásait és magánéletük releváns mozzanatait, valamint az őket körülvevő politikai és médiakampány főbb elemeit, amelynek egyik fontos része volt a jelöltek lejáratása is. A szerző ismerteti a televíziós viták eredményeit, a média tudatos manipulációinak okait és eszközeit, a közösségi portálok reakcióit, a fiatalság akcióit, a közvélemény-kutatások előrejelzéseit, valamint a pontos választási eredményeket és az azok következtében megszülető tiltakozásokat.

A könyv felhasznált forrásai frissek, pontosak és sokszínűek: a napi sajtó online elérhető cikkei és a közvélemény-kutatási adatok mellett szakértők elemzéseit, a nemzetközi lapok tudósításait és a jelentősebb eseményekről (mint az elnökjelöltek vitái) készült videókat is bevonja vizsgálatába, valamint egy külön jegyzékben a lényeges pártok és intézmények rövidítéseit is közli.

Szente-Varga Mónika tanulmánya színesíti azon publikációk körét, amelyek egy távoli ország választási rendszerével és politikai életével ismertetik meg a magyar olvasókat. Latin-Amerika különböző gazdasági és kulturális szervezeteken keresztül egyre közelebb kerül Magyarországhoz, így kiemelten fontos, hogy a szóban forgó régió legtekintélyesebb országait tárgyaló kiadványok növekvő számban legyenek elérhetőek itthon is. A 2012-es mexikói választásokat és annak előzményeit áttekintő kötet kétségtelenül ezek közé tartozik.

Lénárt András